

တၢ်လူၤယုသ့ၣ်ညါထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါ.

တၢ်လူၤယုသ့ၣ်ညါထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါန့ၣ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်.

ဖဲပုၤတၢ်ဂၤအိၣ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါလဲၣ်န့ၣ်တၢ်လၢအကါဒိၣ်န့ၣ်ဒ် သီးတၢ်ကယုထံၣ်န့ၣ်တၢ်ဆါရၤလီၤသးဆူပုၤဂၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲပုၤကွၢ်ထွဲကမျၢၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့မ့ၢ်ထံၣ်ဝဲလၢတၢ်ဆါရၤလီၤ အသးလဲၣ်န့ၣ်ပကိးအိၣ်လၢတၢ်လူၤယုထံၣ်န့ၣ်တၢ်ဆါ(contact investigation) န့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢအိၣ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါတၢ်န့ၣ်ကရၤလီၤအတၢ်ဆါဆူတၢ် တသ့ၣ်ညါဘၣ်အိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.ထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါမ့ၢ်ရၤလီၤသး ဆူပုၤဂၤအိၣ်န့ၣ်ကဘၣ်အိၣ်ကသံၣ်ဒ်သီးအသုတဆိးက့အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢနဟ်ဖျါထီၣ်ဆူပုၤကွၢ်ထွဲကမျၢၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ် ချဲဖဲတၢ်လူၤယုထံၣ်န့ၣ်နထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါအိၣ်လဲၣ်န့ၣ်တၢ်ကပၢ်အိၣ် ၁၆တၢ်ခူသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢနဟ်ဖျါထီၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ပၢ်အိၣ်အိၣ်အမ့ၢ်နတၢ်ခူသ့ၣ်ဒ်သီးပုၤဂၤအသုတသ့ၣ်ညါအိၣ် န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မနုၤကဲထီၣ်သးဖဲတၢ်လူၤယုထံၣ်န့ၣ်ထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါ?

ပုၤကွၢ်ထွဲကမျၢၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ကသံၣ်ကွၢ်န့ၣ်လၢနစးထီၣ်ကူး ဒီးဆိးက့အခါဖဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.ကျဲးစးဆိကမိၣ်ကဒါက့ၤလၢအပူၤ ကွၢ်ပုၤလၢအဘၣ်ထွဲဒီးနၢၤဒ်မ့ၢ်ပုၤလၢအိၣ်ဖဲနဟ်ပုၤပုၤတမံၤ.န သကိး.ပုၤလၢအမၤသကိးတၢ်ဒီးနၢၤနသကိးဖဲနအိၣ်ကွၢ်အခါဒီးပုၤ ကွၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.ဆိကမိၣ်ကဒါက့ၤစ့ၢ်ကိးလၢအပူၤကွၢ် ဝဲစ့ၢ်မ့ၢ်တမံၤစ့ၢ်လၢဖဲနစးထီၣ်ဆိးက့ဒီးကူးအခါန့ၣ်တက့ၢ်.တၢ် န့ၣ်ဝဲအလီၢ်ခံပုၤကွၢ်ထွဲကမျၢၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ကဆၢတဲာ်ဝဲပုၤ လၢကဘၣ်တၢ်မၤကွၢ်အိၣ်လၢထံၣ်ဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

နတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢနတဲာ်ဆူပုၤကွၢ်ထွဲကမျၢၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ န့ၣ်ကပၢ်ဝဲဒ်အမ့ၢ်နတၢ်ခူသ့ၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ. အဝဲတဖၣ်သ့ၣ်ညါ ပုၤအဂၤဘၣ်.အဝဲကလဲၤသမံသမိးကွၢ်နဟ်ပုၤလၢကလဲၤန့ၣ်လီၤ သ့အလီၢ်ဒီးတၢ်လီၢ်လၢနအိၣ်ဆိးတ့ၢ်လံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

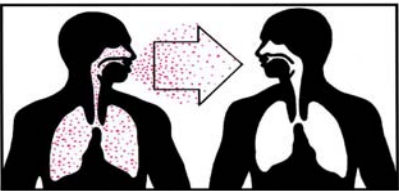
နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါဆၢအဝဲသ့ၣ်တဝဲပုၤဂၤဘၣ်.ကပၢ်ဝဲဒ် တၢ်ခူသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.ပုၤလၢအိၣ်ဒီးနၢၤယံာ်တ့ၢ်လံသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ် တၢ်မၤကွၢ်အိၣ်လၢညါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဟံးန့ၢ်တၢ်ဆါကတီၢ်လၢတၢ်လူၤယုထံၣ်န့ၣ်ထံၣ်ဘၣ်အံၤန့ၣ် လီၤ.ပုၤကွၢ်ထွဲကမျၢၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့လိၣ်ဘၣ်ဝဲလၢပုၤကိးဂၤ ကအိၣ်ဒီးတၢ်မၤကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လူၤယုသ့ၣ်ညါထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါအံၤဘၣ်ပံးတၢ်ဆါကတီၢ် စ့ၢ်ကိးလီၤပဒိၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးဒ်သီးပုၤကိးဂၤ ကဘၣ်တၢ်မၤကွၢ်အိၣ်န့ၣ်လီၤပုၤဘၣ်မုဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်ကသံ ကွၢ်နၢၤအါန့ၣ်ဒ်တဘျီဝဲလၢဒ်တၢ်သံကွၢ်လီၤဆိတဖၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ ဒ်သီးအဝဲသ့ၣ်ကနၢ်ပၢ်နတၢ်ဆါလိတံၣ်လိဆိးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ-ထီ ဘိသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်ကဒါက့ၤတၢ်လၢနတဲာ်ဖျါထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်

ပဒီးန့ၢ်ထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါသ့ၣ်လဲၣ်?

ပုၤတၢ်ဂၤအိၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ထံၣ်ဘၣ်သ့ၣ်လၢကလံၤကျိဖဲပုၤလၢအိၣ်ဒီး ထံၣ်ဘၣ်တၢ်ကူးမ့ၢ်တမ့ၢ်ကဆဲအခါန့ၣ်လီၤ.ထံၣ်ဘၣ်အယၢ်သ့ၣ် တဖၣ်အံၤရၤလီၤအသးသ့ၣ်လၢကလံၤကျိအယံၤလီၤ

နမ့ၢ်အိၣ်ဘူးဒီးပုၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ဆါအံၤန့ၣ်နကဒီးန့ၢ်ဘၣ်ထံၣ် ဘၣ်တၢ်ဆါခိဖျိလၢနသါန့ၣ်လီၤကလံၤဆူနပသိၣ်န့ၣ်လီၤ.

နဒီးန့ၢ်ဘၣ်ထံၣ်ဘၣ်တသ့ဖဲနဖိၣ်လိၣ်စု,တၢ်ကူတၢ်ကၤ,တၢ်အိၣ် ဒီးတၢ်ပိးတၢ်လိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

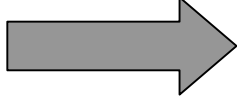
ကသံၣ်အဂ့ၢ်လၢတၢ်ဘၣ်ဟ့ၣ်အိၣ်LTBIဒီးထံၣ်ဘၣ် TBတၢ်ဆါ

ထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်ကူဘၣ်ကံးဒီးထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါအ တၢ်လီၤဆီလိၣ်သးန့ၣ်မနုၤလဲၣ်?

ဖဲထံၣ်ဘၣ်အယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤဆူနမိၢ်ပုၤအပူၤန့ၣ်ကမံဝဲန့ၣ် လီၤ.အခိပညိမ့ၢ်ဖဲနအိၣ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်ကူဘၣ်ကံး(LTBI) န့ၣ်လီၤ.ထံၣ်ဘၣ်အယၢ်လၢအမံသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတမၤဘၣ်ဒိဘၣ် ထံးနနီၢ်ကစၢ်ဒီးဒုးဆိးက့န့ၣ်ဘၣ်.တၢ်ဆါ(LTBI)အံၤကအိၣ်ဖဲန မိၢ်ပုၤပုၤတဘျီန့ၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်မၤကွၢ်နဖဲဒီးဘၣ်ခိၣ်အစၢကတဲာ်နၢၤ လၢနအိၣ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်အယၢ်ဖဲနမိၢ်ပုၤပုၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

နကအိၣ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါအံၤ(Active TB disease)
ဖဲထံၣ်ဘၣ်အယၢ်လၢအမံဖဲနမိၢ်ပုၤပုၤမံပၢ်ထီၣ်ဒီးစးထီၣ်ဒိၣ်ထီၣ် ဝဲကမၤဘၣ်ဒိနမိၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ.ပုၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ဆါတကလုာ်အံၤ ကစးထီၣ်ဆိးက့န့ၣ်န့ၣ်လီၤ.ထံၣ်ဘၣ်အတၢ်ပနီၣ်ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ကူးလၢပတုာ်တန့ၢ်,သယၢ်လီၤ,တအဲၣ်ဒီးအိၣ်တၢ်ပၤထီၣ် ဖဲမ့ၢ်နၢၤခိ,တၢ်လီၤကိၢ်ဒီးသးနါပုၤဆါသ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်ထီၣ်န့ၣ်နၢၤ လီၤ.ထံၣ်ဘၣ်မ့ၢ်အိၣ်လၢနပသိၣ်(Lungs)အပူၤန့ၣ်ကရၤလီၤသး ဆူပုၤဂၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢအိၣ်ဒီး(LTBI)အကျိ(၁၀)မျးကယၢ်န့ၣ်ကဒီးန့ၣ် ဘၣ်ထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါ(active TB disease)အံၤန့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကိတၢ်ခဲလၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂၤန့ၣ်တၢ်ဘၣ် ယိၣ်လၢနဂီၢ်ကအိၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လူၤယုသ့ၣ်ညါထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါ. – ကဘျဲးပၤ(၂)

ယမ့ၢ်အိၣ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါ(Active TB Disease) န့ၣ်ယကဒီးသဒၤယသကိးဒီးယဟံၣ်ဖိယီဖိဒ်လဲၣ်? တၢ်အကါဒိၣ်လၢနကြးမၤအီၤသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်-

1. နကဘၣ်အိၣ်ကသံၣ်ဒ်တၢ်န့ၣ်လီၤနၤအသိးန့ၣ်လီၤဖဲနစးထီၣ်အိၣ်ကသံၣ် န့ၣ်နကသံသရၣ်ကမၤကွၢ်နၤဒ်သိးကသ့ၣ်ညါဝဲလၢကသံၣ်လၢနအိၣ်န့ၣ် မၤတၢ်ဆဲးအါလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.ကသံၣ်လၢနအိၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်အါကမၤ သံထံၣ်ဘၣ်အယၢ်ဒီးကကြိဆၢဝဲဒ်သိးအသုတရၤလီၤသးဆူပုၤဂၤ အိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
2. ဒ်သိးနထံၣ်ဘၣ်အသုတရၤလီၤသးအဂီၢ်ဖဲနကူးအခါကးဘၢယၢ်နကိၣ် ပုၤဒီးစးခိ(tissue)ထီၣ်တက့ၢ်.
3. ပုၤလၢကွၢ်ထွဲကမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချူကတဲနၤတၢ်လၢနကြးမၤအါ ထီၣ်ဒ်သိးထံၣ်ဘၣ်အယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အသုတရၤ
 - လီၤသးဆူပုၤဂၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ.နကအိၣ်ယံၤဒီးကမ့ၢ်တၢ်လီၢ်တၢ် ကျဲးတၢ်မၤလီၢ်ဒီးကွီန့ၣ်လီၤ.
 - နကဘၣ်ပၤပုၤတမံၤလၢအဟဲဖဲနဟံၣ်ဆူတၢ်လီၢ်လၢအယံၤဒီးဟံၣ် န့ၣ်လီၤ.
4. မၤစၢၤပုၤကွၢ်ထွဲကမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချူဖဲအလူၤယုသ့ၣ်ညါနထံၣ် ဘၣ်တၢ်ဆါအခါန့ၣ်လီၤ.ပုၤလၢကွၢ်ထွဲနတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချူအဲၣ်ဒီးဝဲလၢ နဟံၣ်ဖိယီဖိ.နသကိးသ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချူကပုၤဖျဲးဒီးထံၣ်ဘၣ် တၢ်ဆါန့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢယသ့ၣ်ညါတနီၤအိၣ်ဒီးပသိၣ်ထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါန့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢယကြၢသ့ၣ်ညါန့ၣ်မနုၤလဲၣ်? နမ့ၢ်အိၣ်ဘူးဘူးတၢ်တၢ်ဒီးပုၤလၢအိၣ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါတဂၤ ဂၤန့ၣ်နကသါန့ၣ်လီၤဘၣ်ထံၣ်ဘၣ်အယၢ်ဆူနမိၢ်ပုၤပုၤန့ၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်မၤကွၢ်ထံၣ်ဘၣ်လၢတလိၣ်နဟ့ၣ်အပုၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

နတၢ်မၤကွၢ်အစၢမ့ၢ်(negative Normal)န့ၣ်ကတဲနၤလၢ ထံၣ်ဘၣ်အယၢ်အိၣ်ဖဲနမိၢ်ပုၤအပုၤန့ၣ်လီၤ.ဒ်သိးကလီၢ်တၢ် အဂီၢ်စ့ၤန့ၣ်ဝဲလီၢ်ခဲနကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်မၤကွၢ်အသိတဘျီန့ၣ် လီၤ.

နတၢ်မၤကွၢ်အစၢမ့ၢ်(positive)န့ၣ်ကတဲနၤလၢနအိၣ်ဒီးထံၣ် ဘၣ်အယၢ်ဖဲနမိၢ်ပုၤအပုၤန့ၣ်လီၤ.နကဘၣ်လဲၤထံၣ်ကသံၣ်သ ရၣ်ဒီးအဝဲကဒိန့ၣ်နၤ(xray)ဖဲနသးနါပုၤဒ်သိးကသ့ၣ်ညါတၢ် ဆါအံၤဒ်လဲၣ်တကလုၣ်န့ၣ်လီၤ.နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ် ကူဘၣ်ဂၢ်(LTBI)န့ၣ်နကဘၣ်အိၣ်ကသံၣ်ဒ်သိးကမၤသံထံၣ် ဘၣ်အယၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤသးစၢၤလၢအိၣ်ဒီး(HIV)တၢ်ဆါသ့ၣ်တဖၣ်အံၤမၤသးဒ်သိး ဆိၣ်ထွဲစ့ၣ်ကိးထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါအါန့ၣ်ပုၤအဂၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.ပုၤ လၢအိၣ်ဒီး(HIV)တၢ်ဆါသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤကွၢ်အစၢမ့ၢ် (Negative)ဘၣ်ဆၣ်ကဘၣ်အိၣ်ထံၣ်ဘၣ်ကသံၣ်န့ၣ်လီၤ-

နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်ကူး.တယၢ်လီၤ.ကပၤထီၣ်ဖဲမ့ၢ် နၤခိ.တအဲၣ်ဒီးအိၣ်တၢ်.လီၤကိၢ်.သးနါပုၤဆါန့ၣ်နကဘၣ်လဲ ထံၣ်လီၢ်သးဒီးကသံၣ်သရၣ်န့ၣ်လီၤ.

ယမ့ၢ်အိၣ်တၢ်လံးဒီးတၢ်မၤကွၢ်အစၢ(positive)န့ၣ်ယ ကြးမၤမနုၤလဲၣ်?

နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကွဲးနီၢ်လၢနအိၣ်ဒီးတၢ်မၤကွၢ်အစၢ(positive) န့ၣ်တလိၣ်ပုၤမၤကွၢ်နၤလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤနမ့ၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ကွဲး နီၣ်န့ၣ်နကဘၣ်တၢ်မၤကွၢ်နၤန့ၣ်လီၤ.တၢ်မၤကွၢ်အံၤတမၤဘၣ် ဒိနၤဘၣ်

တၢ်လၢBCG ကသံၣ်ဒိသဒၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ်?

(BCG)ဒီးသဒၤထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါတန့ၢ်ထီၣ်ဘၣ်.တမၤကဲထီၣ် စ့ၣ်ကိးတၢ်မၤကွၢ်အစၢ(positive)ထီၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤနမ့ၢ်ဆဲး ဘၣ်တ့ၢ်လၢ(BCG)ဘၣ်ဆၣ်နကဘၣ်တၢ်မၤကွၢ်နၤစ့ၣ်ကိးန့ၣ် လီၤ.

Adapted from material from the Minnesota Department of Health, TB Prevention and Control Program